

4
5 **ระบบสุขภาวะทางจิตเพื่อสังคมไทยไร้ความรุนแรง**
6 **(Mental well-being system for non-violent Thai society)**

7 สมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่สิบหก ได้พิจารณารายงาน เรื่องระบบสุขภาวะทางจิตเพื่อสังคมไทยไร้ความ
8 รุนแรง

9 **กังวลว่า** สถานการณ์สุขภาพจิตและความรุนแรงของสังคมไทยมีความรุนแรงและความเข้มข้นเพิ่มมา
10 ยิ่งขึ้น ประชากรทุกกลุ่มวัยล้วนเผชิญความเสี่ยงทางสุขภาพจิต โดยกลุ่มประชากรเด็กและเยาวชนถือเป็นกลุ่มที่มี
11 ความเปราะบางมากที่สุด โดยที่สังคมไทยยังไม่ได้มีระบบสนับสนุนที่เพียงพอ เหมาะสม และทั่วถึงเพื่อรองรับกับ
12 สถานการณ์นี้

13 **ตระหนักว่า** สังคมไทยตื่นตัวเรื่องสุขภาพจิตมากยิ่งขึ้น ประชาชนให้ความสำคัญกับการดูแลสุขภาพจิต
14 และมีการพูดคุยเรื่องสุขภาพจิตในที่สาธารณะมากกว่าแต่ก่อน มีกลุ่มคนรวมตัวกันเพื่อพัฒนาความรู้และนวัตกรรม
15 ส่งเสริมการดูแลสุขภาพจิตในรูปแบบต่างๆ อย่างไรก็ตาม การรวมกลุ่มนี้ยังขาดการสนับสนุนและการประสาน
16 เชื่อมโยงกันอย่างมีทิศทาง

17 **ตระหนักว่า** นักวิชาชีพด้านสุขภาพจิตต่างๆ มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นและเป็นที่ต้องการของสังคม แต่กระนั้น
18 นักวิชาชีพด้านสุขภาพจิตต่างๆ ยังไม่ได้มีโอกาสและมีบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจนและเป็นระบบ

19 **รับทราบว่า** ปัจจุบัน ประเทศไทยมีนโยบายและกฎหมายที่ให้ความสำคัญกับสุขภาพจิต อาทิ
20 พระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ. ๒๕๕๑ (และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๖๒) และธรรมนูญว่าด้วยระบบ
21 สุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๖๕ เป็นต้น ซึ่งกฎหมายเหล่านี้วางกรอบทิศทางและกลไกสำคัญของงาน
22 สุขภาพจิตระดับประเทศไว้ แต่อาจยังไม่เพียงพอและครอบคลุม

23 **ตระหนักว่า** สุขภาวะทางจิตไม่ใช่เรื่องของใครคนใดคนหนึ่งที่ต้องส่งเสริมและพัฒนา ระบบสุขภาวะทาง
24 จิตเกี่ยวข้องกับทุกคนในสังคม ทุกองค์กรทั้งจากภาครัฐ เอกชน และประชาสังคม ควรมาร่วมกันพัฒนาระบบสุข
25 ภาวะทางจิต

26 **ชื่นชมว่า** กรมสุขภาพจิตในฐานะหน่วยงานรัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบด้านสุขภาพจิตของประเทศโดยตรง
27 รวมถึงหน่วยบริการทางสุขภาพต่างๆ มีการดำเนินงานมาอย่างต่อเนื่องภายใต้ความท้าทายของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป
28 และข้อจำกัดด้านทรัพยากรต่างๆ

29 **ชื่นชมว่า** กระบวนการสมัชชาสุขภาพจังหวัดเชียงใหม่ นครสวรรค์ หนองบัวลำภู และปัตตานี ในการสาน
30 เสวนาและร่วมพัฒนากลไกระบบสุขภาวะทางจิตเพื่อสังคมไทยไร้ความรุนแรงในระดับพื้นที่

1 **เห็นว่า** ระบบสุขภาพทางจิตจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ความอยู่ดี มีสุขของคนไทย โดยเป็นการพัฒนา
2 เรื่องสุขภาพจิตให้มีมิติที่ครอบคลุมตั้งแต่ระดับปัจเจก ระดับสังคม และความเชื่อมโยงระหว่างโครงสร้างสังคม
3 สภาพแวดล้อม และวัฒนธรรม อันจะเป็นหนทางสำคัญหนทางหนึ่งในการสร้างสังคมไทยไร้ความรุนแรง

4 **จึงเห็นชอบต่อกรอบทิศทางนโยบาย (Policy Statement) ดังนี้**

5 ความรุนแรงในสังคมไทยนับวันจะมีความถี่และความรุนแรงมากขึ้น ไม่ว่าจะในมิติหรือประเภทใดก็ตาม
6 ล้วนแล้วแต่มีความสัมพันธ์และส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิต ในการสร้าง “สังคมไทยไร้ความรุนแรง” ที่คนสามารถมีสุข
7 ภาวะ (well-being) และสังคมโดยรวมมีความยั่งยืนทางสุขภาพจิต จำเป็นต้องพัฒนา “ระบบสุขภาพทางจิต
8 (mental well-being system)” ที่เกี่ยวข้องกับทุกภาคส่วนและทุกระดับของสังคมอันครอบคลุมตั้งแต่การพัฒนา
9 ทักษะสุขภาพจิตส่วนบุคคล พฤติกรรม วิถีชีวิต การเยียวยา รักษา ไปจนถึงการออกแบบนโยบายที่เอื้อต่อการมีสุข
10 ภาวะทางจิตที่ดีสำหรับคนไทยทุกคนตามแนวทางการสร้างเสริม (Promotion) การป้องกันและคัดกรอง รวมถึง
11 ปัจจัยโครงสร้างทางสังคมที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีลักษณะเป็นเชิงรุก (Proactive) กระจายทั่วถึง (Decentralized) และ
12 เป็นลำดับขั้น (Stepped) เพื่อลดสภาพปัญหาและจัดการปัจจัยที่ส่งผลให้การเข้าถึงบริการสุขภาพของประชาชนที่
13 ไม่เป็นธรรม ตลอดจนเพิ่มโอกาสและความหวังให้คนที่ทั้งมีอาการป่วยและไม่มีอาการป่วยสามารถมีความสุขและมี
14 คุณภาพชีวิตที่ดีได้

15 กลุ่มประชากรเด็กและเยาวชนเป็นกลุ่มที่มีความเปราะบางและหากได้รับผลกระทบจากความรุนแรงอย่าง
16 มีนัยสำคัญจะมีแนวโน้มเป็นผู้ส่งต่อความรุนแรงและขับเคลื่อนวัฏจักรของความรุนแรงในสังคมทั้งในระยะสั้นและ
17 ระยะยาว ระบบสุขภาพทางจิตจึงต้องลงทุนและให้คุณค่ากับโครงสร้างสังคมและสภาพแวดล้อมสำหรับกลุ่ม
18 ประชากรเด็กและเยาวชนเป็นพิเศษเพื่อให้สามารถเติบโต มีสุขภาพจิตและคุณภาพชีวิตที่ดี และป้องกันวัฏจักร
19 ของความรุนแรง ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการสร้างสังคมไทยไร้ความรุนแรง

20 **โดยมีสาระสำคัญประกอบกรอบทิศทางนโยบาย ดังนี้**

21 ๑. ระบบสุขภาพทางจิต ประกอบด้วยกลไกในระดับต่างๆ ที่เชื่อมโยงกัน (ภาพประกอบที่ 1) ได้แก่

22 ๑.๑ กลไกนโยบายทั้งในระดับชาติและท้องถิ่นที่มีลักษณะเชื่อมโยง สอดประสาน เน้นการมีส่วนร่วม
23 ร่วม และเอื้อการทำงานร่วมกับกลไกอื่นๆ ทั้งที่เป็นกลไกของรัฐและไม่ใช่ของรัฐ ตามหลักการทำงาน
24 แบบเครือข่ายและการร่วมสร้างสรรค์ที่จะกระตุ้นการร่วมลงทุนทรัพยากรและรู้สึกมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของงาน
25 ด้านสุขภาพทางจิต

26 ๑.๒ กลไกการบริการสุขภาพทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นที่ขับเคลื่อนด้วยบุคลากร องค์กร
27 และนวัตกรรม ที่มีทรัพยากร ข้อมูล และศักยภาพที่เพียงพอ เหมาะสม ต่อเนื่อง และทั่วถึง

28 ๑.๓ กลไกชุมชนและสังคม ที่ขับเคลื่อนด้วยสาขาวิชาชีพที่ประกอบด้วย นักวิชาชีพด้านจิตวิทยา
29 สาขาต่างๆ นักดูแลสุขภาพใจ นักพัฒนาสังคม อาสาสมัคร ผู้แทนทางศาสนา ครูและอาจารย์ อินฟลูเอน

1 เซอร์ สื่อมวลชน ชุมชน และกลุ่มอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง อันมีความรู้ ทักษะ มาตรฐานและใบประกอบ
2 วิชาชีพ โครงสร้าง และเงื่อนไขทางสังคมที่เอื้อต่อการทำงานของสหวิชาชีพเหล่านี้ เพื่อให้เป็นฐานการ
3 สร้างเสริมสุขภาพจิตของสังคมที่คนสามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวกในสถานที่ต่างๆ ที่เหมาะสม ตลอดจน
4 มีบทบาทและหน้าที่ที่ชัดเจนในระบบสุขภาพทางจิตของประเทศ

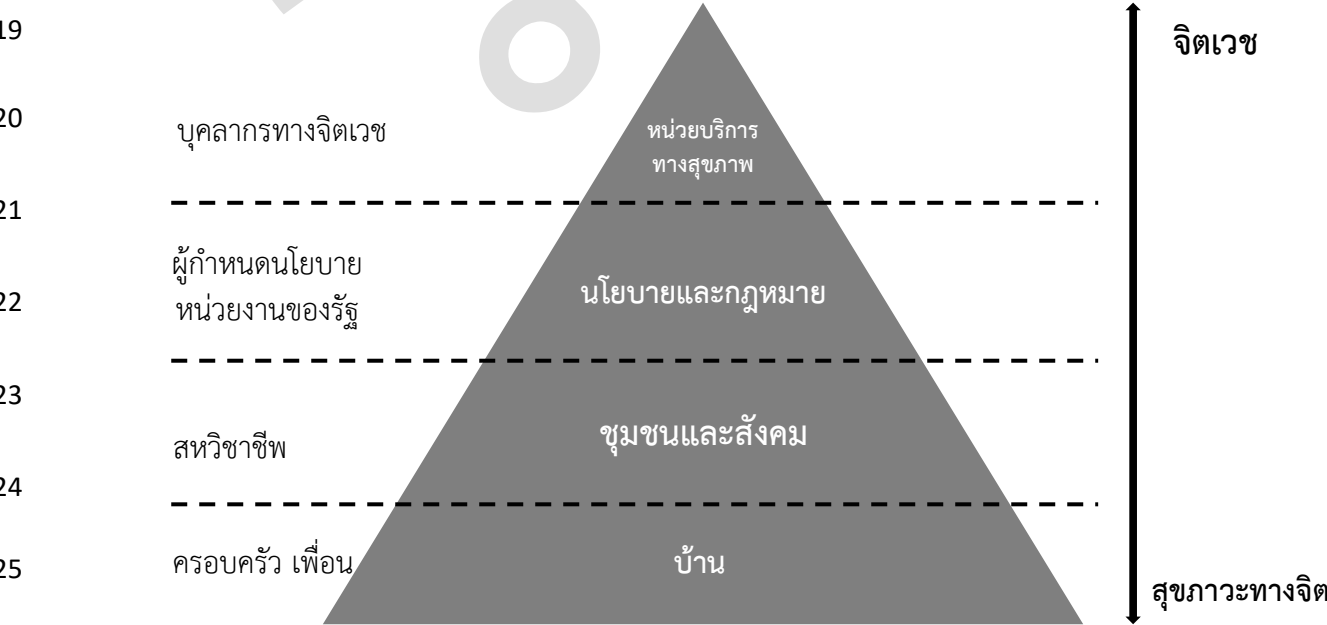
5 ๑.๔ กลไกบ้าน ที่ขับเคลื่อนด้วยครอบครัวและกลุ่มเพื่อน ด้วยความรู้และทักษะตามแนวทาง
6 จิตวิทยาเชิงบวก (positive psychology) และการเสริมพลัง (empowerment) เพื่อให้เป็นฐานการ
7 สร้างเสริมสุขภาพจิตในบ้านที่ใกล้ตัวคนมากที่สุด

8 ๒. พัฒนานวัตกรรมสื่อสารสร้างเสริมสุขภาพจิตที่เข้าถึงประชากรทุกกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพ เปิด
9 โอกาสในการมีส่วนร่วม เน้นความเห็นอกเห็นใจ ตลอดจนมุ่งลดอคติและการตีตรา

10 ๓. พัฒนาวีธีคิดและวิธีการในการค้นหาและทำความเข้าใจพื้นฐานหรือลักษณะสำคัญทางสุขภาพจิต
11 ของคนที่แตกต่างกัน และออกแบบระบบส่งเสริมและดูแลสุขภาพจิตบนพื้นฐานความแตกต่างเหล่านั้น

12 ๔. ยกระดับและเสริมพลังกลไกกลางในระดับชาติและระดับพื้นที่ที่มีอยู่อย่างเป็นระบบ บนฐานวิชาการ
13 ตามหลักการสานพลัง-สานเสวนา เพื่อการพัฒนาระบบสุขภาพทางจิตในระยะยาว

14 ๕. ระบบสุขภาพทางจิตจะทำหน้าที่เสมือน “ตาข่าย” รองรับและดูแลจิตใจของคนไม่ให้ร่วงหล่นพร้อมกับ
15 สร้างเสริมความแข็งแรงให้กับสุขภาพจิตของคนไปพร้อมกัน ทั้งนี้ ระบบสุขภาพทางจิตต้องเป็นส่วนเสริมหนุนการ
16 บริการสุขภาพจิตของประเทศที่มีอยู่ให้มีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้นและสอดคล้องกับนโยบายด้านสุขภาพจิตของ
17 ประเทศ ดังนั้น การมีระบบสุขภาพทางจิตเป็นนโยบายสาธารณะที่สำคัญนโยบายหนึ่งเพื่อการสร้างสังคมไทยไว้
18 ความรุนแรง

ภาพประกอบที่ 1 กลไกในระบบสุขภาพทางจิตเพื่อสังคมไทยไว้ความรุนแรง

1 **มติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ**

- 2 ๑. เห็นชอบกรอบทิศทางนโยบาย และสาระสำคัญประกอบกรอบทิศทางนโยบายระบบสุขภาพจิตเพื่อ
- 3 สังคมไทยไร้ความรุนแรง (Mental well-being system for non-violent Thai society) ตามที่เสนอมา
- 4 ๒. ขอให้มีการรายงานผลการขับเคลื่อนมติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติต่อคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ และ
- 5 ติดตามวิเคราะห์สถานการณ์เพื่อพัฒนานโยบายสาธารณะให้สอดคล้องกับสถานการณ์ใหม่ ใน พ.ศ. ๒๕๖๙

